

PIILUJA MOTELL

Gay Talese

PIILUJA MOTELL

Inglise keelest tõlkinud Mai Tõnisoo

Originaali tiitel:
Gay Talese
The Voyeur's Motel
Grove Atlantic, 2016

Tekst © Gay Talese, 2016
Tõlge eesti keelde © Mai Tõnisoo ja Tänapäev, 2017
Toimetanud Anu Rooseniit
Kujundanud Villu Koskaru

ISBN 978-9949-85-067-9
Trükitud AS Pakett trükikojas

www.tnp.ee

Üks

TEAN ÜHT abielumeest ja kahe lapse isa, kes ostis aastaid tagasi Denveri lähedale kahekümne ühe toaga motelli, et hakata seal piilumisega tegelema.

Naine abiks, lõikus ta tosinkonna toa lagedesse ristkülikukujulised augud, kõik mõõduga 15x35 cm. Seejärel kattis ta avauseid alumiiniumvõredega, nii et need nägid välja nagu ventilatsioonirestid, kuid olid tegelikult hoopiski vaatlusavad, mis lubasid tal motelli viilkatuse all paksu vaibaga kaetud pööningul põlvitades jälgida, mida teevad tubades viibivad külastajad. Ta vaatles neid aastakümneid, pidades pea iga päev päevikut selle kohta, mida nägi ja kuulis – ega jäänud nende aastate jooksul mitte kordagi vahele.

Minu esimeseks kokkupuuteks temaga oli mu New Yorgi koju jõudnud käsitsi kirjutatud ja ekstra kohale toimetatud kiri, millel puudus allkiri ja mis kandis kuupäeva 7. jaanuar 1980. See algas nii:

Hea hr Talese,

Olles kuulnud teie kauaoodatud uuringust Ameerika seksielu kohta, mis näeb päevavalgust teie peagi ilmivas teoses „Sinu naabri naine”, ja usun, et mul on olulist infot, mis võiks sellele või mõnele tulevasele raamatule ainekandaks anda.

Lubage ma täpsustan. Mulle kuulub väike, 21 toaga hotell Denveris. Olen nimetatud hotelli omanik olnud viimased 15 aastat ning kuna see on suunatud pigem keskklassile, on hotell meelitanud ligi kõiksugu elualade esindajaid ja selle külalastajad esindavad ulatuslikku ülevaadet Ameerika elanikkonnast. Hotelli ostmise põhjuseks oli nii soov rahuldada oma ruajeristlike kalduvusi kui ka äärmiselt suurt huvi inimese eluviiside vastu, nii sotsiaalses kui seksuaalses plaanis, ning iha leida vastust igivanale küsimusele „kuidas inimesed magamistoas oma seksuaalsust väljendavad”.

Selleks ostsingi hotelli ja jubaasin seda isiklikult, arendades välja lollikindla meetodi, kuidas jälgida ja kuulata pealt inimeste elusid, ilma et nad teaksid, et keegi piilub. Tegin seda puhtalt oma otsustust uudishimust inimeste vastu, mitte pelgalt meeltesegaduses piilujana. See eksperiment on kestnud viimased 15 aastat ja olen teinud täpseid ülestähendusi enamike inimeste kohta, keda jälgisin, ning koostanud huvitava statistika kõigest, sealjuures ka sellest, mida tehti, mida öeldi, külalastajate isikomadustest, vanusest ja kehatüübist, paigast, kust nad tulid, ja nende seksuaalkäitumisest. Külalastajad esindavad kõiksugu elualasid. Ärimees, kes viib sekretäri keskpäevase pausi ajal hotelli; hotelliäris nimetatakse seda „tunnikülastuseks”. Abielupaarid, kes reisivad osariigist osariiki, kas äri- või pubkuse eesmärgil. Paarid, kes pole abielus, aga elavad koos. Naised, kes petavad oma mehi ja vastupidi. Lesbilisus, mida vaatlesin eraldi, sest hotelli läheduses asus USA sõjaväebaigla ning asutuses töötas palju õdesid ja naissõjaväelisi. Geilisuus, mille vastu mul polnud suurt huvi, kuid mida ma ikkagi jälgisin, et motivatsioonist ja

protseduurist endast aimu saada. Seitsmekümnendate teine pool sünnitas veel ühe seksuaalse kõrvalekalde, nimelt „grupiseksi”, ja seda oli mul väga huvitav piiluda.

Enamik inimesi peaks eelnimetatud seksuaalhälveteks, ent kuna nõnda suur hulk rahvastikust seda kõike niivõrd sageli harrastab, tuleks need hoopis ümber nimetada seksuaalseteks huvideks. Kui seksuaalsuse uurijad ja ka tavainimesed saaksid teiste eraellu vaadata ja näha, kuidas see välja näeb, veenduda, kui suur hulk tavainimesi tegelikult nende nii-öelda hälvetega tegelevad, hakkaksid nad kõike sedamaid teises valguses nägema.

Olen olnud tunnistajaks enamikele emotsioonidele kogu nende buumoris ja traagikas. Mis seksuaalsusesse puutub, siis ma olen nende viimase 15 aasta jooksul näinud, jälginud ja uurinud parimat rabetut, sundimatut, pingevaba seksi paaride vabel ja ka enamikke võimalikke seksuaalhälbeid.

Peamine eesmärk, miks ma soovin selle konfidentsiaalse info teile avaldada, on minu usk, et see võib inimestele ja eelkõige just seksuaalsuse uurijatele väärtuslikuks materjaliks osutuda. Lisaks sellele olen soovinud rääkida oma lugu, kuid ma pole piisavalt andekas ja pelgan, et mind paljastatakse. Loodetavasti pakub see infoallikas teiste kõrval teile alternatiivset vaatenurka nii käesoleva kui ka tulevase loomingu jaoks. Jubul, kui teil selle infoga midagi peale pole hakata, võiksite anda mu kontakti kellelegi, kellel võiks sellest kasu olla. Kui soovite rohkem infot või tabaksite minu motelli ja tegutsemist näha, kirjutage minu allpool mainitud postkasti aadressil või andke teada, kuidas saaksin teiega ühendust võtta. Praegusel hetkel ei saa ma äribuvide tõttu oma isikut avaldada, kuid paljastan selle, kui saate mulle kinnitada, et see info jääb täielikult konfidentsiaalseks.

Jään teie vastust ootama.

Ette tänades,

c/o saatja nimi

Postkast 31450, Aurora, Colorado 80041

Pärast kirja saamist ei puutunud ma seda mitu päeva, kuna ei suutnud otsustada, kuidas või kas üldse vastata. Mind häiris sügavalt, kuidas kirja autor oma klientide usaldust kuritarvitas ja nende privaatsust rikkus. Ja kuna ma ei kirjuta ilukirjandust, vaid kasutan oma artiklites ja raamatutes pärisnimesid, teadsin kohe, et ei saa anonüümsuse palvega nõustuda, kuigi, nagu see inimene oma kirjas aimu andis, polnud tal kuigi suurt valikut. Vältimaks vanglakaristust ja võimalikke kohtuasju, mis ta laostaksid, soovis ta privaatsust, mida ta oma motelli küllastajatele ei võimaldanud. Kas niisugune inimene saab olla usaldusväärne allikas?

Ent ometi, kui mõningaid tema käsitsikirjutatud lauseid uuesti lugesin – „tegin seda puhtalt otsatust uudishimust inimeste vastu, mitte pelgalt meeltesegaduses piilujana” ning „ma olen teinud täpseid ülestähendusi enamiku inimeste kohta, keda jälgisin” –, jõudsin järeldusele, et tema uurimismeetodid ja -motiivid sarnanevad minu omadega raamatus „Sinu naabri naine”. Ka mina tegin salaja ülestähendusi, kui pidasin New Yorgis massaažisalonge ja viibisin California lõunaosas Sandstone’i kuurorti nudistide kommuunis svingerite seas; ning minu 1969. aastal ilmunud raamat New York Times’i kohta, pealkirjaga „Kuningriik ja võim”, algab sõnadega: „Enamik ajakirjanikke on väsimatud piilujad, kes näevad maailma soolatüükaid, inimeste ja kohtade ebatäiuslikkust.” Ent need inimesed, keda mina jälgisin ja kellest kirjutasin, olid andnud mulle oma nõusoleku.

Kui see kiri 1980. aastal minuni jõudis, oli „Sinu naabri naise” ilmumiseni aega kuus kuud, kuid teos oli leidnud juba omajagu kajastamist. New York Timesi 1979. aasta 9. oktoobri numbris kirjutati lugu sellest, et filmikompagnii United Artists ostis 2,5 miljoni dollari eest raamatu filmiõigused, ületades sellega kõrgeima summa, mis oli seni

teosest-filmiks-diili puhul makstud – „Lõuad” õigused mak-
sid 2,15 miljonit dollarit.

Varem, seitsmekümnendatel aastatel, oli „Sinu naabri
naisest” avaldatud katkendeid Esquire’is, ja hiljem kirjutati
sellest kümnetes ajakirjades ja -lehtedes. Just minu uurimis-
meetod oli see, mis ajakirjanduse tähelepanu pälvis – massaa-
žisalongide pidamine New Yorgis, seksikaubanduse uurimine
Kesk-Läänes, edela- ja kaguosariikides, ning vahetu kogemus
ja faktide kogumine, kui elasin mitu kuud nudistina svinge-
ritele mõeldud Sandstone’i kuurortis Topanga kanjonis. Kui
teos ükskord ilmavalgust nägi, tõusis see Timesi menukite
tippu; see oli üheksa nädalat järjest esikohal ning nii USAs
kui mujal müüdi miljoneid eksemplare.

Mis puutub sellesse, kas minu Colorado korrespon-
dent oli, nagu ta ise väljendas, „meeltesegaduses piiluja” –
meenutades Bates’i motelli omanikku Alfred Hitchcocki
„Psühhos” või mõrvarist filmimeest Michael Powelli „Piiluja
Tomis”; või hoopis süütu mees „otsatu uudishimuga”,
nagu Jimmy Stewarti ratastooli aheldatud fotoajakirjanik
Hitchcocki „Salaaknas” või pelgalt lihtne jutuvestja –, oli
sellest võimalik aimu saada vaid juhul, kui otsustasin võtta
vastu sellesama Colorado mehe kutse ja temaga lähemalt
tuttavaks saada.

Kuna kavatsesin kuu lõpus Phoenixisse sõita, otsustasin
talle saata kirjakese oma telefoninumbriga, kus pakkusin
välja, et hüppan tagasiteel New Yorki Denveri lennujaamast
läbi ja kohtun temaga 23. jaanuaril kell 16.00 pagasilindi juu-
res. Ta jättis mõni päev hiljem mu automaatvastajale teate,
öeldes, et tuleb kohale – ja tuligi, ilmudes ootavast rahvahul-
gast ja tabades mind, kui pagasilindile lähenesin.

„Tere tulemast Denverisse,” ütles ta naeratades, hoides
vasakus käes kirjakest, mille olin talle saatnud. „Minu nimi
on Gerald Foos.”

Esmamulje oli, et see meeldiv võõras sarnanes vähemalt poolte meestega, kellega olin äriklassis koos lennanud. Arvatavasti neljakümnendates, heledanahaline, pruunide silmadega, umbes meeter kaheksakümmend pikk, pisut ülekaaluline. Ta kandis kinninööpimata pruuni villast jakki ja lahtise kraega triiksärki, mis näis ta jämeda ja lihaselise kaela jaoks ühe suuruse jagu väike. Habe aetud ja korralikult põetud juuksed ühele poole kammitud, paistis tema paksude sarvraamidega prillide tagant süütult sõbralik ilme, mis ühele võõrastemaja peremehele igati omane.

Kui olime kätt surunud ja pagasit oodates viisakusi vaheatanud, nõustusin härra kutsega paar päeva tema motellis peatuda.

„Saate peatuda toas, kuhu mul pole võimalik piiluda,” ütles ta muretu naeratusega.

„Kena,” vastasin, „aga kas ma saan teiega liituda, kui inimesi jälgite?”

„Jah,” sõnas mees. „Võib-olla täna õhtul. Aga ainult siis, kui minu ämm Viola on magama läinud. Ta on lesk, kes töötab meie juures, ja tal on kontori taga meie korteris oma tuba. Oleme abikaasaga hoolega jälginud, et ta meie saladusele jälile ei saaks, ning sama kehtib loomulikult ka meie laste kohta. Ärklikorrus, kus asuvad piilumisavad, on alati lukus. Vaid minul ja naisel on pööningu võti. Nagu ma oma kirjas mainisin, pole mitte ühelgi külastajal olnud ealeski aimu, et neid on peaaegu viimased viisteist aastat jälgitud.”

Seejärel võttis Gerald Foos rinnataskust kokkuvolditud paberi ja ulatas selle mulle. „Loodetavasti pole teil midagi selle lugemise ja allkirjastamise vastu,” sõnas ta. „See lubab mul olla teiega täiesti aus ja nii saan ma vabalt teile motelli näidata.”

See oli kenasti trükitud üheleheküljeline dokument, kus kirjas, et ma ei paljasta oma kirjatöös eales tema nime ega

seosta tema motelli avalikult infoga, mida ta minuga jagab, kuni ta ei ole ise sellisest nõudest loobunud. Kiri kordas põhimõtteliselt neid murekohti, mida ta oli juba esimeses läkituses väljendanud. Olles dokumendi läbi lugenud, kirjutasin alla. Mis vahet seal oli? Olin juba otsustanud, et niisuguste piirangutega ma Gerald Foosist ei kirjuta. Sõitsin Denverisse pelgalt selleks, et kohtuda „inimeste vastu otsatut uudishimu tundva” mehega ja rahuldada omaenda otsatut uudishimu tema vastu.

Kui mu pagas saabus, käis Gerald Foos peale, et ta saaks seda ise kanda, ning sedasi sammusin tema järel terminalist parklasse, täiuslikult läikima löödud musta Cadillaci suunas. Asetanud mu koti pagasiruumi ja viibanud, et juhi kõrvalistmele istuksin, pani härra Foos auto käima. Ta vastas mu meelitavale komplimendile auto kohta, et talle kuulub ka uus Lincoln Continental Mark V, kuid peamiselt tunneb ta uhkust oma kolme vananeva Thunderbirdi – 1955. aasta kabrioleti ning 56. ja 57. aasta *bardtop*’i üle. Ta lisas, et tema abikaasa Donna sõidab 1957. aasta punase Mercedes-Benz 220S sedaaniga.

„Oleme Donnaga abielus 1960. aastast,” rääkis Gerald Foos lennujaama väljapääsu poole sõites, enne kui jõudis maanteele ja võttis suuna motellile, mis asus Aurora äärelinnas. „Käisime Donnaga samas keskkoolis, linnas nimega Ault, siit umbes sada kilomeetrit põhja pool. Seal elas toona ligikaudu 1300 inimest, kõik enamjaolt farmerid ja rantšopidajad.” Tema vanematele kuulus 160-aakrine farm ja nad olid saksa päritolu ameeriklased. Gerald Foos kirjeldas neid töökate, usaldusväärsete ja lahkete inimestena, kes teeksid tema heaks mida iganes – „kui seksist rääkimine välja arvata”. Ema riietus igal hommikul vanemate magamistoa garderoobis ning poeg ei tabanud kordagi ema ja isa seksi vastu huvi üles näitamas. „Ja nõnda, olles seksi suhtes väga uudishimulik juba

varateismelisena – ümberringi kõikjal taluloomad, kuidas saabki seksile mitte mõelda? –, vaatasin kodust väljapoole, et saada inimeste eraelust võimalikult palju teada.”

Tal polnud vaja kaugele vaadata, väitis Foos, juhtides autot aeglaselt läbi ummiku. Vanematekodu naabertalus, umbes seitsekümmend viis meetrit eemal, elas üks ema nooremaid abielus õdesid, Katheryn. Kui Foos oma tädi Katheryni piiluma hakkas, oli naine arvatavasti kahekümnendate eluaastate lõpus, ja mees kirjeldas, et Katherynil olid „suured rinnad, sale sportlik keha ja leekivpunased juuksed”. Naine käis õhtuti sageli magamistoas alasti ringi, kui tuled põlesid ja aknaluugid olid lahti, ning Foos piilus aknalaua alt sisse – „nagu koi, kes tema leegi lummuses kohale lendas” – ja varjas end seal vaikselt tunni või nii, vaadeldes ja masturbeerides. „Tema oli põhjus, miks ma masturbeerima hakkasin.”

Ta jälgis oma tädi viis või kuus aastat ega jäänud kunagi vahele. „Ema märkas mõnikord, et hiilisin välja, ja küsis siis: „Kuhu sa sellisel kellaajal lähed?”, ning mina mõtlesin välja mõne vabanduse, näiteks, et kontrollin koeri, sest tundub, nagu läheduses võiks koiotte olla.” Siis hiilis Foos tädi Katheryni akna alla, lootuses, et naine kõnnib või istub alasti, näiteks tualettlaua taga, tegeledes oma Saksamaalt pärit pisikeste portselanukkude kogu või väärtusliku sõrmkübarate kollektsiooniga, mida hoiti puidust vitriinkapis, mis rippus magamistoa seinal.

„Mõnikord oli ka tema abikaasa seal, minu onu Charlie, aga tavaliselt magas mees sügavalt. Ta jõi palju ja ma võisin kindel olla, et ta ei ärka. Kord nägin neid ka seksimas ja see viis mu endast välja. Olin armukade. Katheryn on *minu*, mõtlesin siis. Olin näinud tema keha rohkem kui onu. Minu silmis oli onu alati tõrges tegelane, kes ei kohelnud tädi õigesti. Olin Katheryni armunud.”

Kuulasin sõnagi lausumata, kuigi olin Gerald Foosi avameelsusest üllatunud. Olin tundnud teda vaevu pool tundi

ja juba puistas ta mulle südant oma masturbeerimise kinnisideede ja piilujaks saamise algusaegade kohta. Ajakirjaniku ja enda uudishimu rahuldajana ei mäleta ma, et oleksin kohanud kedagi, kes nõuaks minult vähem kui tema. Mul kulus aastaid, et teosele „Austa oma isa” ainekandjale maffiamehe Bill Bonanno usaldust võita; aastaid kirjade kirjutamist, kohtumisi tema advokaadiga, „mitteametlikke” õhtusööke. Lõpuks teenisin maffiamehe usalduse, veensin teda maffia väikimisevannet murdma ning tutvusin tema abikaasa ja lastega. Kuid Gerald Foosil polnud niisuguseid kõhklusid. Ta muudkui rääkis, samal ajal kui mina, paberile alla kirjutanud turvaline usaldusalune, istusin ja kuulasin. Auto oli tema pihipink.

„Ma ei seksinud keskkoolis,” jätkas Foos, „kuid noil päevil ei teinud seda peaaegu keegi. Kohtusin keskkoolis oma tulevase abikaasaga, nagu ma varem mainisin, kuid me ei hakanud Donnaga kohtamas käima. Ta oli minust kaks klassi tagapool. Ta oli õpihimuline, vaikne ja piisavalt ilus, aga mind huvitas hoopis üks meie jalkameeskonna ergutustüdruk. Olin tagaliini tippmängija. Tegelikult käisin selle ilusa ergutustüdruku, kellel nimeks Barbara White, umbes kaks aastat. Tema vanemad pidasid peatänaval söögikohta. Ei mingit seksi, nagu ma juba ütlesin, aga pärast kooli suudlesime ja kallistasime ohtralt minu 48. aasta Fordi pikapi esiistmel. Ühel õhtul olime parkinud pumbajaama taha, linna põhjapoolsesse otsa, ja ma üritasin tal kingi jalast võtta. Tahtsin ta jalgu näha. Tal olid kenad käed, sale keha – ta kandis ikka veel oma ergutustüdruku vormiriietust – ja ma tahtsin lihtsalt tema jalgu näha ja hoida. See ei meeldinud talle. Kui ma jonnid ei jätnud, sai ta hirmus kurjaks ja kargas autost välja. Seejärel rebis ta kaela ümbert keti ja viskas minu sõrmuse mulle tagasi.

Ma ei hakanud talle koju järgnema,” kirjeldas Foos. „Teadsin, et see on läbi. Ta nägi mind järgmisel päeval koolis ja üritas midagi öelda, aga polnud enam vahet. Olin tema

usalduse kaotanud. Ma ei saanud seda tagasi võita. Meie armulugu oli läbi. Olin kurb, segaduses, pisut pahane. See toimus viimase aasta lõpu poole. Pidin minema saama. Ma ei teadnud inimestest midagi. Otsustasin mereväkke astuda.”

Gerald Foos rääkis, et veetis järgmised neli aastat, teenides Vahemerel ja Kaug-Idas, ning läbis ühtlasi ka allveeõhkija spetsialisti väljaõppe; mandril viibides suurendas ta aga baarihoorade juhendamisel oma teadmisi seksist. „Piilumine jäi tahaplaanile,” kirjutas Gerald hiljem. „Vahel tegelesin sellega taas, kuid enamjaolt osalesin noil aastail võimalikult paljudes seksiseiklustes. See oli minu jaoks õppimise ja kogemuste saamise aeg ja ma kasutasin mereväega ringisõitmist ära, et võimalikult palju avastada. Veetsin laeval kaks aastat, reisisid sadamast sadamasse ja külastades igat bordelli Vahemerest Kaug-Idani. See oli suurepärase, aga ma otsisin ikka veel vastuseid ja tahtsin leida vastust keerulisele küsimusele, mis toimub suletud uste taga. Minu täiusliku õnne valem oli tungida salaja teiste inimeste privaatsusse.”

Aga ta ei jätnud ka masturbeerimist tädi Katheryni mälestuste saatel, väitis Foos, lisades: „Mul on temast silme ees kindel kujutluspilt, kuidas ta seisab alasti magamistoas, helitades peos üht oma portselannukku – see on ja jääb mulle arvatavasti alatiseks meelde.”

Tema kommentaar meenutas mulle hästituntud stseeni 1941. aasta filmist „Kodanik Kane”, milles hr Bernstein (keda kehastas Everett Sloane) meenutas reporterile: „Inimesele jääb meelde paljutki, mida sa ei pruugi uskuda. Võta või mind. Ühel päeval, 1896. aastal, sõitsin praamiga Jerseysse, ja kui meie alus lahkus, saabus üks teine praam, millel oli tüdruk, kes ootas randumist. Tal oli seljas valge kleit, ta kandis valget päikesearvu ning nägin teda vaid hetkeks ja tema ei näinud mind üldse – aga ma võin kihla vedada, et pole möödunud ühtki kuud, mil ma ei oleks sellele tüdrukule mõelnud.”